

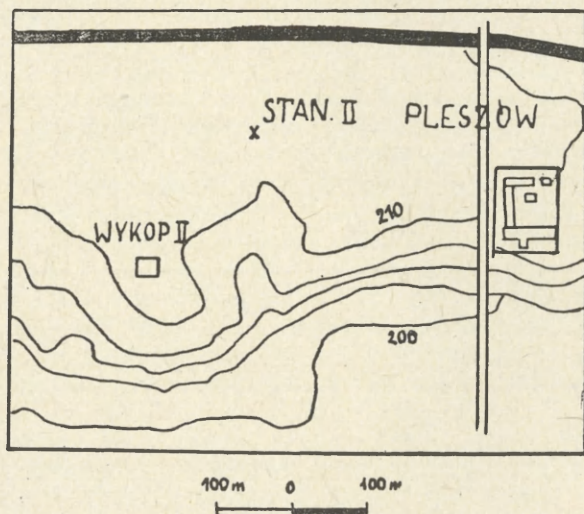
MARTA GODŁOWSKA

SPRAWOZDANIE Z BADAŃ PROWADZONYCH W NOWEJ HUCIE- -PLESZOWIE NA STANOWISKU II, W LATACH 1962 I 1963

W roku 1962 i 1963 przeprowadzono badania ratownicze w Nowej Hucie-Pleszowie na stanowisku II. Stanowisko to rozciąga się na terasie lewego brzegu Wisły i zostało wydzielone mechanicznie celem łatwiejszego prowadzenia prac ratowniczych (ryc. 1).

Badania obejmowały dalszą część arowego pasa przecinającego stanowisko ze wschodu na zachód i mającego stanowić nawiązanie do badań prowadzonych na sąsiednim stanowisku I. W roku 1962 objęto badaniami 7,5 ara, na których odkryto 25 skupisk (oznaczonych nrami 5—30), w roku 1963 — 2,5 ara, na których odkryto 17 skupisk (nr 31—47). Ponieważ prace prowadzono na terenie hoteli robotniczych, wszystkie odkryte tu obiekty zostały już poprzednio w mniejszej lub większej części zniszczone współczesnymi rowami, lub też częściowo znajdują się pod barakami.

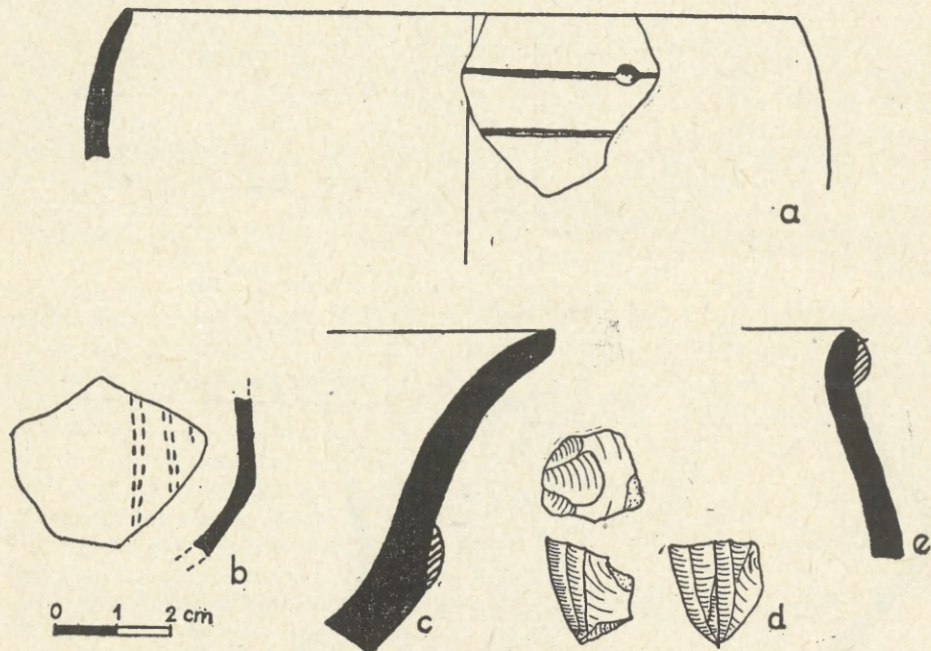
Warstwa narzuconego gruzu wynosi w tej części stanowiska 20—60 cm grubo-

Ryc. 1. Nowa Huta-Pleszów, stanowisko II. Plan sytuacyjny stanowiska

Rys. Autorka

ści, a pod nią znajduje się nie zniszczona warstwa próchnicy ornej. Niżej zalegała warstwa ziemi brunatnej, w której znaleziono niewielkie ilości zabytków z okresu wpływów rzymskich, epoki brązu oraz zabytki neolityczne. Dopiero pod nią wystąpiła wyraźna warstwa kulturowa o miąższości ok. 20 cm (miejscami dochodząca jednak do grubości 40 cm). Lessowy calec wystąpił na głębokości od 55 do 120 (150) cm.

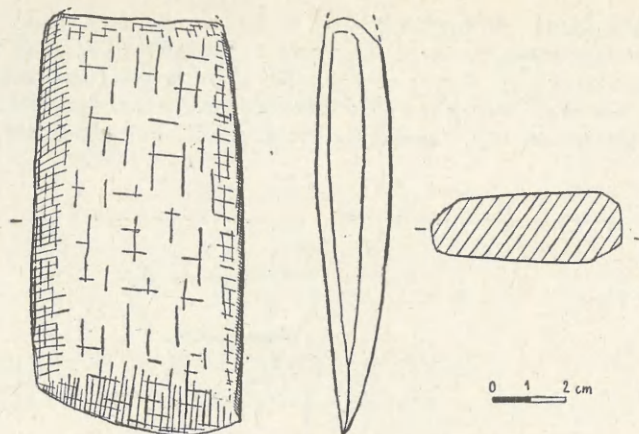
Ryc. 2. Nowa Huta-Pleszów, stanowisko II:

a — ułamek naczynia kultury ceramiki wstęgowej rytej, ar 89; b — ułamek naczynia kultury ceramiki wstęgowej kłutej, skupisko 7; c — rdzeń obsydianowy, ar 93; d, e — ceramika kultury tzw. nadcisańskiej (d — ar 77; e — ar 89)

Rys. Autorka

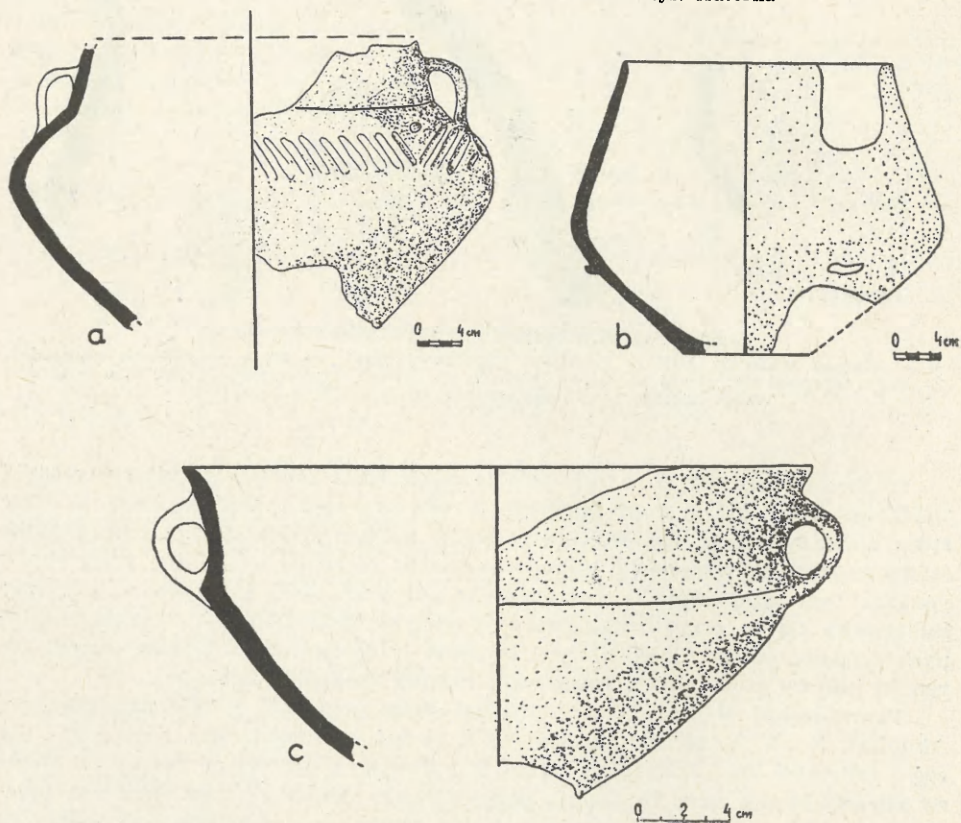
Najstarsze osadnictwo na tym terenie wiąże się z zabytkami kultury ceramiki wstęgowej rytej, której mały fragment brzegu naczynia znaleziono luźno w warstwie kulturowej (ryc. 2a). Kulturę ceramiki wstęgowej kłutej reprezentuje tylko jedno skupisko, w wypełniku którego znaleziono ceramikę tej kultury (skupisko 7; ryc. 2b). Tego typu ceramika wystąpiła również, aczkolwiek nielicznie, w warstwie kulturowej. Są to przeważnie fragmenty małych gruszkowatych naczyń, zdobionych ornamentem kreskowo kłutym. Również luźno znaleziono drobne ułamki ceramiki kultury pucharów lejkowatych i kultury ceramiki sznurowej.

Przeważająca większość odkrytych zabytków wiąże się z kulturą lendzielską (skupiska 6, 10, 17, 20, 21, 22, 31—47). Z tą też kulturą można wiązać znaczną część zabytków znalezionych w warstwie kulturowej. Omawiany zespół ceramiczny charakteryzują więc fragmenty pucharów na pustych nóżkach, amfor z przekłutymi uchami o końcach „zadartych ku górze”, mis o ostrym lub łagodnym załomie, często zdobionych guzkami, oraz naczyń o baniastych brzuścach, często również zdobionych guzkami (ryc. 2c, e).

Ryc. 3. Nowa Huta-Pleszów, stanowisko II. Siekierka kamienna, skupisko 24

Rys. Autorka

Ryc. 4. Nowa Huta-Pleszów, stanowisko II. Ceramika kultury łużyckiej:
a — skupisko 18; b, c — ar 77

Rys. Autorka

Zabytki krzemienne to różnego rodzaju rdzenie odłupkowe lub wiórowe, odłupki, wióry i narzędzia. Wśród tych ostatnich możemy wyróżnić znaczną grupę drapaczy oraz sierpaków. Reprezentowane są również zabytki obsydianowe — rdzenie (ryc. 2d), wióry i odłupki. Występowanie ich może wiązać się z bliskim sąsiedztwem przydomowej pracowni krzemieniarskiej (badanej w roku 1961)¹.

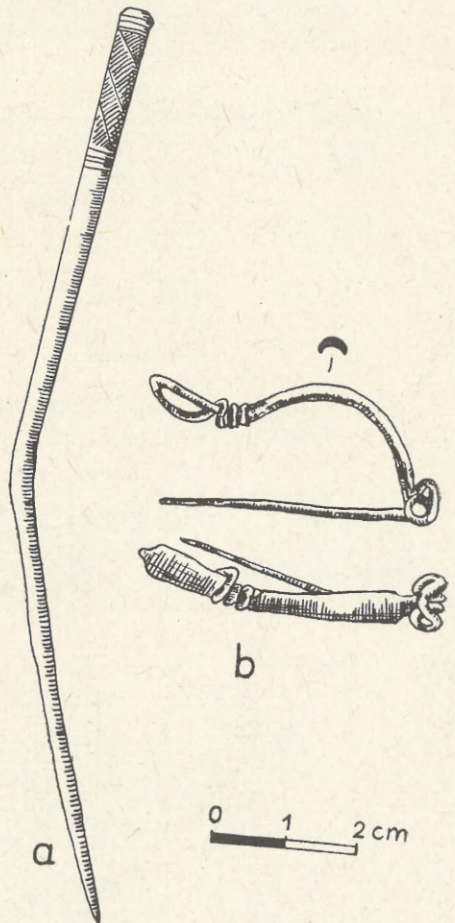
Do epoki neolitu można włączyć również jamy nr 16, 23, 24, 26, 27. W skupisku 24 odkryto przepalone zboże oraz siekierkę wykonaną z łupku (ryc. 3), typu siekier znanych nam z inwentarza kultur wstęgowych. Obiekty 1—4 oraz 6—30, 39, 40, 43, 46 to przypuszczalnie jamy zasobowe. Niektóre z nich mogły być może wtórnie użyte jako jamy odpadkowe. Natomiast skupiska 33 i 36 są prawdopodobnie pozostałościami po jakichś większych obiektach — być może mieszkalnych. Silne jednak zniszczenie stanowiska oraz brak możliwości przeprowadzenia szerszych wykopów nie pozwalają na stwierdzenie tego z całą pewnością. Funkcja pozostałych skupisk jest trudna do ustalenia.

Z epoką brązu wiąże się niewielka jama nr 18, w której wypełniku znaleziono duże naczynie (ryc. 4) kultury łużyckiej. Poszczególne części tego naczynia znaleziono również w warstwie kulturowej zalegającej nad obiektem. Z tą też kulturą możemy łączyć fragmenty dwu naczyń (ryc. 4a i 4b) znalezionych luźno w warstwie kulturowej ponad obiektami neolitycznymi.

Z kulturą przeworską wiąże się kilka toczonych skorup, niewątpliwie występujących na tym terenie w związku z istnieniem w bliskim sąsiedztwie intensywnego osadnictwa z okresu wpływów rzymskich.

Okres wczesnego średniowiecza reprezentowany jest przez jamę nr 8, w dużej mierze zniszczoną przez współczesne wykopy, a co za tym idzie, o trudnych do ustalenia wymiarach. Obiekt ten ma kształt prawdopodobnie prostokątny i jest, być może, pozostałością jakiegoś budynku zagłębionego od 10—20 cm, we wnętrzu którego znajdowała się być może jama sięgająca głębokości 100 cm (jama piwniczna?). W wypełniku znaleziono skorupy pochodzące z późnej fazy wczesnego średniowiecza.

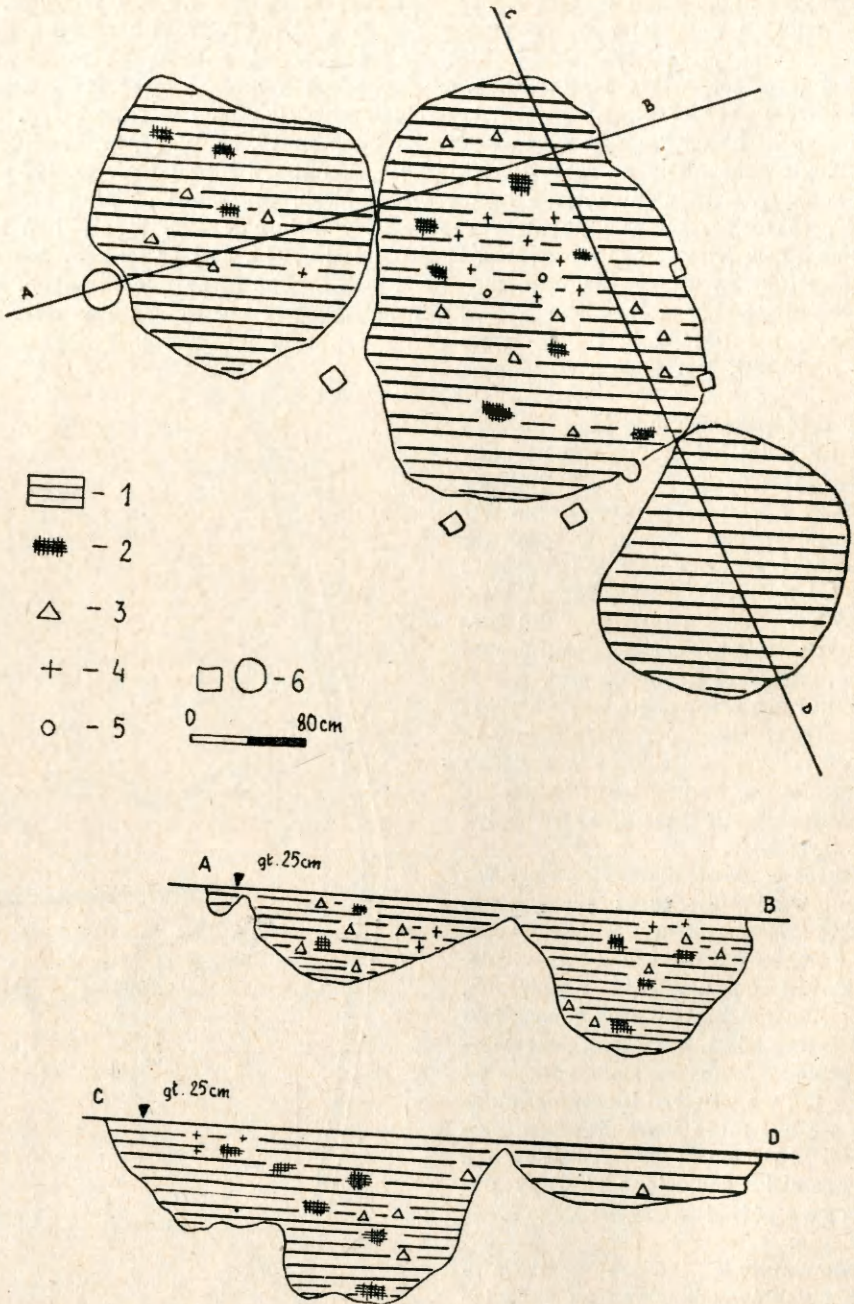
Niewątpliwie jednym z ciekawszych obiektów odkrytych na omawianym stanowisku był głęboki rów oznaczony jako skupisko nr 28. Rów ten, na odsłoniętej przez nas przestrzeni, przebiegał w kierunku z północy na połud-

Ryc. 5. Nowa Huta-Pleszów, stan. II:
a — szpila brąz., skupisko 28; b — zapinka
brąz. z podwiniętą nóżką (wykop II, ar 1)

Rys. Autorka

¹ M. Godłowska, *Materiały ceramiczne z przydomowej pracowni krzemieniarskiej z jamy 1 na stanowisku II w Nowej Hucie-Pleszowie*; M. Cabalska, *Materiały kamiennie z przydomowej pracowni krzemieniarskiej z jamy 1 na stanowisku II w Nowej Hucie-Pleszowie*, „Przegląd Archeologiczny”, t. 16: 1964.

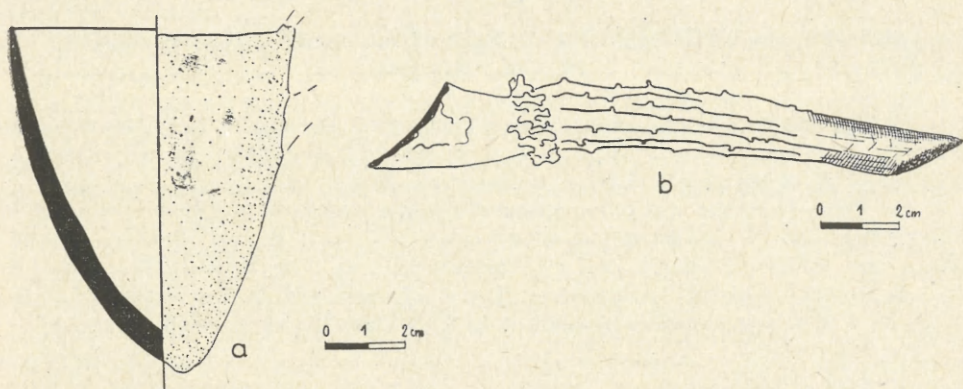

Ryc. 6. Nowa Huta-Pleszów, stanowisko II, wykop II. Rzut poziomy i profile skupiska 1

Rys. Autorka

nie, z lekkim odchyleniem na północny zachód i południowy wschód. Przy jego budowie zostało wykorzystane pierwotne zagłębienie terenu, obecnie zupełnie wyrównane. Ściany rowu opadały schodkowo do dołu na głębokość 240 cm od obecnej powierzchni gruntu, a 100 cm poniżej calca. Szerokość na poziomie calca wynosiła od 520 cm do 660 cm. Wypełnisko nosi ślady powolnego zamywania i zasypywania. W części przydennej rowu odkryto odłupek krzemienisty. W górnych i środkowych partiach rowu znaleziono zabytki ceramiczne neolityczne (związane z kulturą lendzielską) oraz brązową szpilę kultury łużyckiej (ryc. 5a).

Oprócz badań prowadzonych na terenie hoteli robotniczych podjęto w roku 1963 badania na cyplu terasy wiślanej, na południowy zachód od rejonu hoteli (wykop II, ryc. 1). Pierwotny układ warstw został tu dość silnie naruszony, zwłaszcza w części południowej cypla, ze względu na próby niwelacji terenu spychaczami.

Ryc. 7. Nowa Huta-Pleszów, stanowisko II, wykop II, skupisko 1:

a — kubek ostrodenny kultury ceramiki promienistej; b — dłuto rogowe

Rys. Autorka

Badaniami objęto tu teren 1,5 ara, na którym odsłonięto 6 skupisk. Z kulturą lendzielską wiążą się obiekty oznaczone numerami 2 i 6. Skupisko 2 jest pozostałością po — być może — większym obiekcie, wobec jednak zniszczenia górnych warstw przez spychacz trudno jest ustalić jego funkcję, podobnie zresztą jak i skupiska 5.

Zasługującym na uwagę obiektem jest skupisko 1 (ryc. 6). Składało się ono z zespołu 3 jam, z których największa, środkowa, obudowana była jakąś konstrukcją drewnianą, o której istnieniu świadczą ślady po otaczających ją słupach oraz znalezione w wypełnisku grudy polepy z odciskami dużych, płaskich elementów drewnianych lub też gałęzi. Wzajemny związek 3 zagłębień jest trudny do ustalenia wobec również i tu zniszczonej górnej warstwy. Niewątpliwie jednak obie zewnętrzne jamy pozostawały poza obrębem wspomnianej konstrukcji drewnianej. W profilach ich wypełniska zlewały się ze sobą dość niewyraźnie w górnej części. Znalezione we wszystkich trzech jamach materiały nie różniły się między sobą. Liczebnie przeważały zabytki kultury ceramiki promienistej (kubek ostrodenny — ryc. 7a, oraz fragmenty dużych naczyń zasobowych), występują jednak również zabytki kultury lendzielskiej. W wypełnisku opisywanych jam znaleziono poza materiałem ceramicznym sztyło kościane, dłuto rogowe (ryc. 7b), oraz niewielką ilość rdzeni, odłupków, wiórów i narzędzi krzemienistych.

Pozostałe skupiska poza ogólnym stwierdzeniem ich użytkowania w okresie neolitu (w wypełnisku zabytki krzemienne i niecharakterystyczna ceramika) trudno określić bliżej, zarówno jeśli chodzi o ich chronologię, jak i ich funkcję.

W północnej części badanego terenu odkryto dużą ilość ceramiki kultury przeworskiej, grudki stopionego szkła, fragment brązowej jednodzielnej zapinki z podwinietą nóżką (ryc. 5b) oraz fragment prawdopodobnie drugiej brązowej zapinki, zapewne z okresu wczesnorzymskiego.

*Oddział Muzeum Archeologicznego
w Nowej Hucie*

MARTA GODŁOWSKA

REPORT ON EXCAVATIONS OF SITE II AT NOWA HUTA-PLESZÓW
IN 1962 AND 1963

In 1962 and 1963 rescue excavations were carried out on site II at Nowa Huta-Pleszów. The exploration of 10 ares has revealed 47 concentrations of potsherds. The majority of the objects have been destroyed by recent digging.

The finds from the site under discussion are attributable to the following cultures: Danubian I, Stroke-ornamented pottery, "Tisza", Funnel Beaker, Corded Ware and Radial decorated pottery (Baden) cultures. The bulk of the material belongs to the so-called Tisza culture. Traces of the Lusatian and Przeworsk cultures have also been revealed in addition to finds from the early Middle Ages.